

Sportbonden Monitor 2012

Ontwikkeling van organisaties in de sport

**FACTS &
FIGURES**

Colofon

Tekst

Huibert Brands, Sanne van Til

Data

NOC*NSF, Buro7

Databewerking

Frank Schouten, Bastijn Verschuren

Ontwerp en opmaak

Diep Arnhem

NOC*NSF-publicatienummer

761

Uitgave van

NOC*NSF / 2013

Afdeling Accountmanagement/Organisatieontwikkeling

Postbus 302

6800 AH Arnhem

[026] 483 44 00

www.nocnsf.nl

Inhoud

Inleiding	2
Sportbranche	4
Sportparticipatie	8
Topsport	12
Besturen	16
Financiën	20
HR	26
Nawoord	30
Referenties	32

Inleiding

In de Sportagenda 2016 zijn ambitieuze doelstellingen op Sportparticipatie en Topsport geformuleerd. Randvoorwaarde voor het realiseren van deze doelstellingen is gerichte ontwikkeling van sportbonden. Daarom is het belangrijk dat deze ontwikkelingen in de branche gevolgd kunnen worden op basis van feiten en kengetallen.

In deze tweede editie van de Sportbonden Monitor wordt enerzijds gekeken naar de trends op basis van vergelijkingen met de voorgaande monitor en anderzijds worden een aantal nieuwe kengetallen belicht. Nieuw in deze editie zijn bijvoorbeeld cijfers over lokale ondersteuning van verenigingen en tijdbesteding van bestuurders. Hiermee biedt deze Sportbonden Monitor een aanzet

tot verdere verdieping van succesfactoren die bepalend zijn voor de prestaties van sportbonden.

In 2012 zijn een tweetal sportbonden toegetreden bij de sportkoepel NOC*NSF; Nederland Lacrosse en Sportvisserij Nederland. Deze laatste sportbond heeft een stevige impact op de totale omvang van het collectief. Met bijna 580.000 leden is het de op twee na grootste sportbond en vertegenwoordigt ze 11% van het totale ledental.

De analyses in deze rapportage zijn opgesteld aan de hand van gegevens uit sportsubsidies.nl en een aanvullende vragenlijst. Daar waar andere bronnen gebruikt zijn, worden deze in de voetnoten

apart genoemd. Van de 76 aangesloten sportbonden heeft 58 de vragenlijst ingevuld, waarmee een representatief beeld gegeven kan worden van de belangrijkste indicatoren. Sommige meerjarige vergelijkingen kunnen alleen met een selectie van sportbonden opgesteld worden omdat niet alle data voorhanden is. In die gevallen wordt aangegeven hoeveel sportbonden in de vergelijking zijn opgenomen.

In het laatste jaar van de Sportagenda 2009-2012 maken we de balans op van de resultaten in deze periode. Hoewel uit de monitor blijkt dat het goed gaat op de meeste terreinen, zijn er zeker zaken die om aandacht vragen in de komende jaren.

Sportbranche

De achterban van NOC*NSF groeit naar ruim 5,4 miljoen leden. Van de ruim 27.000 geregistreeerde sportverenigingen in Nederland is meer dan 90% vertegenwoordigd door sportbonden aangesloten bij NOC*NSF. De 76 aangesloten sportbonden hebben 1158 FTE in dienst en genereren ruim 250 miljoen euro aan inkomsten.

Organisatie

In 2012 sloten 2 sportbonden zich aan bij NOC*NSF; Nederland Lacrosse en Sportvisserij Nederland. Dit bracht het totaal aan aangesloten sportbonden op 76. Hiermee worden ruim 24.5 duizend verenigingen en een kleine 5.5 miljoen leden vertegenwoordigd. Het aantal verenigingen daalt nog steeds (de 850 verenigingen van Sportvisserij Nederland niet meegerekend). Het gemiddeld aantal leden per vereniging stijgt nog steeds.

Bemensing en financiën

De sport gerelateerde bestedingen in Nederland stegen van 2006 naar 2010 van 11,4 miljard naar 12,7 miljard. Dit komt neer op 1,3% van de totale bestedingen binnen de economie. Hiermee blijft het aandeel van de sport op het totaal aan bestedingen gelijk aan 2006. De totale bestedingen aan sport van alle huishoudens in Nederland bedroegen in 2010 7,5 miljard euro. Een derde deel van alle consumentenuitgaven gaat naar contributies en deelnamekosten.

Het aantal mensen werkzaam in het sport gerelateerde deel van de economie steeg van 130 duizend in 2006 naar 150 duizend in 2010. Dit is 1,7% van alle werkzame personen in Nederland. De arbeidsproductiviteit per arbeidsjaar in de sportbranche bedraagt 49.000 euro, tegenover gemiddeld 78.000 euro per arbeidsjaar voor de totale Nederlandse economie. De relatief lage lonen in de sport is één van de verklaringen hiervoor.

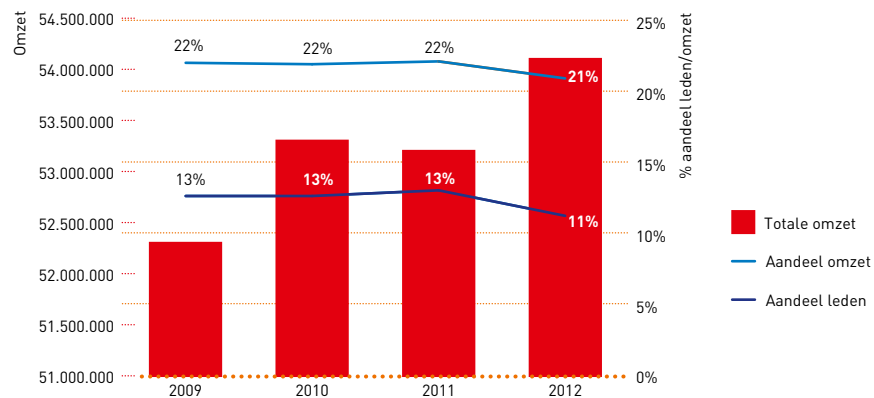
De omzet van de bij NOC*NSF aangesloten sportbonden bedroeg in 2012 258 miljoen euro, inclusief Sportvisserij Nederland (2011 271 miljoen). Het aandeel contributies in de totale

inkomstenstroom stijgt van 35% naar 42%¹. Verder is opvallend dat in de afgelopen vier jaar de vermogenspositie van alle sportbonden tezamen verbeterd is. In 2009 was de totale hoeveelheid vreemd vermogen nog bijna 60% van het totaal, inmiddels is dat onder de 50% gedaald.

Professionalisering

Verdere professionalisering van sportbonden wordt gekenmerkt door het stijgende aantal werknemers (van 1012 FTE in 2009 naar 1158 FTE in 2012) en het gegeven dat meer sportbonden een meer toezichthoudend besturingsmodel hanteren. De Sportagenda 2009-2012 heeft een duidelijk effect gehad op het aantal samenwerkingsverbanden en clustering van organisaties. In deze periode is een drietal sportbonden gefuseerd, zijn vier nieuwe samenwerkingsclusters gevormd en een groot aantal inhoudelijk samenwerkingsverbanden opgezet.

Figuur 1. Omzet sportbonden ← 50.000 leden 2009 – 2012 (n=52)

Het verschil tussen grote en kleine sportbonden wordt groter. Het aandeel van sportbonden met minder dan 50.000 leden is naar 11,2% van het totale ledental gedaald, waar dat in 2009 nog 12,6% was. Hoewel de totale omzet van deze groep stijgt, daalt ook hier het aandeel ten opzichte van alle sportbonden.

¹ Meting bij de 47 sportbonden die 2 jaren achtereen de verdeling in inkomsten hebben opgegeven.

Sportparticipatie

Een stijgend aantal leden en een dalend aantal verenigingen is de meest kenmerkende trend bij sportbonden. Door te kijken naar de organisatiekenmerken van sportbonden die dalen dan wel stijgen, hopen we een relatie te vinden met succesvol sportparticipatiebeleid.

Verklarende kenmerken

In de vragenlijst van dit jaar is inzicht gekregen in de wijze waarop en mate waarin sportbonden investeren in lokale ondersteuning van verenigingen.

Sportbonden hebben heel verschillende diensten om verenigingen te ondersteunen. Het meest komt uitleen van materialen voor (86% van de sportbonden heeft dit). Bijna de helft van de sportbonden heeft een jaarlijks congres voor verenigingen. In totaal beschikken 31 sportbonden (van de 56 die de vragenlijst hebben ingevuld) over accountmanagers, tezamen zijn dat 76 FTE (gemiddeld 2,4 FTE per bond). Er is nog geen relatie gevonden tussen de aanwezigheid van de genoemde diensten en een stijging of daling in ledental.

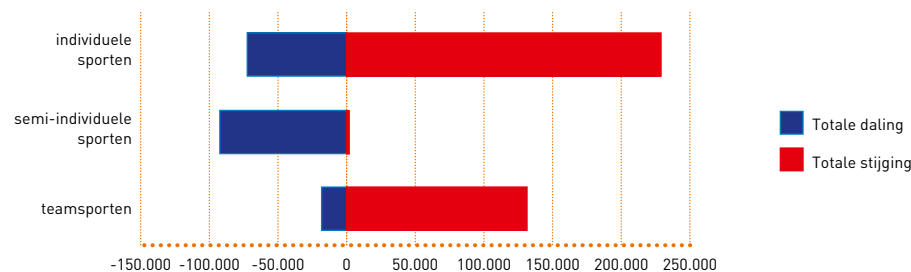
Tabel 2. Verenigingsondersteuning 2012 (n=56)

	Congres	Regionale Bijeenkomsten	Verenigings- ondersteuners	Online kennisbank	Service-desk	Uitleen materialen	Cursussen	Geen diensten verenigingen
Aantal sportbonden	27	37	45	32	46	50	31	2
% van alle sportbonden	47%	64%	78%	55%	79%	86%	53%	3%

Sportbonden in de lift of niet

Er zijn 33 sportbonden die in de afgelopen 4 jaar meer leden hebben gekregen. 17 daarvan kunnen een stijging van meer dan 10% noteren. Van de sporten die hard groeien is het overgrote deel een individuele sport. Daar staat tegenover dat 19 van de 21 sportbonden die de afgelopen 4 jaar meer dan 10% moest inleveren in ledental, een individuele- of semi-individuele sport is.

Figuur 3. Ontwikkeling ledentallen 2009 - 2012

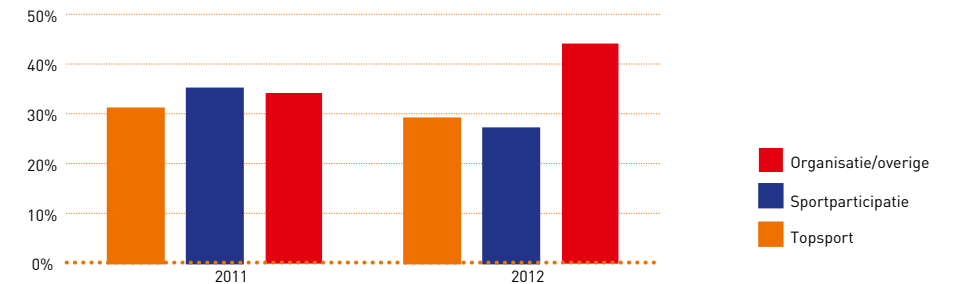
Verenigingen

Het aantal verenigingen blijft gestaag dalen, terwijl het totaal aantal leden stijgt. Dit betekent dat verenigingen groter worden, ofwel dat er meer mensen rechtstreeks lid worden bij de sportbond. In 2009 was het aantal leden per vereniging nog 183, in 2012 is dat al 198 leden. De gemiddelde contributie per lid is in diezelfde periode gestegen van €15,72 naar €19,58. Bij teamsporten is met zo'n 250 leden per vereniging de gemiddelde contributie net iets lager, namelijk €15,95.

Investeringen in Sportparticipatie

In de afgelopen 2 jaar is sportbonden gevraagd hoeveel van de totale kosten (inclusief personeelskosten) aan Sportparticipatie-activiteiten besteed wordt. Hieruit blijkt dat kleine sportbonden met minder dan 5.000 leden relatief weinig investeren in sportparticipatiebeleid (14%), terwijl sportbonden met meer dan 50.000 leden bijna 30% van hun middelen hieraan besteden.

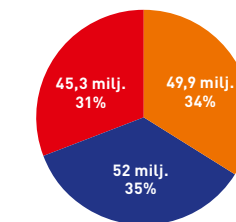
Figuur 4. Verdeling investeringen (n=44)

Figuur 5. Verdeling investeringen bij verschillende segmenten

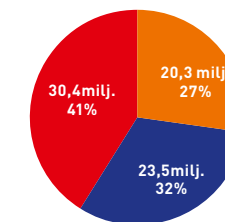
Sportbonden met ledengroei in 2012

(n=28, investeringen 2011 x miljoen euro)

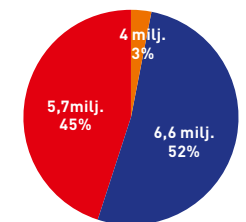
Sportbonden met ledendaling in 2012

(n=25, investeringen 2011 x miljoen euro)

Sportbonden zonder erkend Topsport programma

(n=13)

investering Topsport investering Sportparticipatie investering Organisatie/Overige

Van 44 sportbonden kunnen we in figuur 4 zien hoe de drie hoofdgroepen qua kosten verdeeld zijn. Hieruit blijkt dat de investeringen in sportparticipatie flink dalen ten opzichte van 2011. Als gekeken wordt naar de verschillende segmenten sportbonden in figuur 5, dan valt op dat sportbonden die in 2012 een ledenstijging kenden in 2011 relatief meer investeerden in sportparticipatie dan hun collega-sportbonden. Of dat oorzaak of gevolg is, moet uit volgende metingen blijken. Sportbonden zonder erkend topsportprogramma besteden gemiddeld 52% van hun middelen aan sportparticipatie.

Topsport

2012 was een jaar vol met prachtige topsport prestaties. Nederland behaalde 20 Olympische en 39 Paralympische medailles. Daarnaast kende Nederland 17 wereldkampioenen en 12 Europees kampioenen.

Programma's

In 2012 hebben 56 sportbonden een door NOC*NSF erkend topsport programma (58 in 2011). Het aantal Categorie 1 erkende topsportprogramma's is 165, tegenover 42 erkende programma's in Categorie 2². Bij de sportbonden met een erkend topsportprogramma zijn 21 technisch directeuren in dienst die gefinancierd werden uit de regeling technisch directeuren.

Van de sportbonden die zowel in 2011 als 2012 de verdeling van kosten hebben opgegeven, zien we dat een sportbond met erkend topsport programma gemiddeld gezien 29,7% van de totale kosten besteed aan topsport. Hierin zijn de personele kosten meegenomen. De verschillen tussen sportbonden zijn groot. De investering in topsport ten opzichte van de totale kosten varieert van 9% tot 96%. Van de totale investering in topsport wordt gemiddeld bijna 40% gefinancierd met NOC*NSF topsport subsidies.

Prestaties

Tijdens de Olympische Spelen in Londen zijn 20 medailles behaald, waaronder 6 goud. Hiermee is de doelstelling van 17 medailles, 1 medaille meer dan Beijing, behaald. Deze prestatie zorgt voor een 13e plaats in het medailleklassement. Er zijn medailles behaald in 11 disciplines (hockey, zeilen, dressuur, springen, BMX, judo, zwemmen, roeien, baanwielrennen, wegwielrennen en turnen).

Bij de Paralympische Spelen behaalde Nederland in totaal 39 medailles. Dit zijn 17 medailles meer dan 2008. Dit levert een 10e plaats in het medailleklassement op (Beijing 19e).

² De indeling in categorie 1 en 2 topsport programma's in deze Sportagenda is door NOC*NSF bepaald aan de hand van Olympische status of het aantal deelnemende landen aan EK/WK.

De medaillespiegel is het instrument waarmee een indicatie gegeven kan worden van de plaats op de ranglijst die we internationaal innemen. Tabel 6 geeft naast de prestaties van de Olympische en Paralympische Spelen in Londen, de prestaties op WK's van niet-Olympische sporten weer.

Tabel 6. Medaillespiegel (2012)

	Positie 2011	Positie 2012	Goud	Zilver	Brons	Totaal
Olympische medaillespiegel	15	13	6	6	8	20
Paralympische medaillespiegel	16	10	10	10	19	39
Niet Olympische medaillespiegel	11	10	9	4	12	25

Naast het Olympische en Paralympische succes kende Nederland 17 wereldkampioenen en 12 Europees kampioenen in 2012. In totaal 1 kampioen meer dan in 2011 (18 WK om 10 EK).

Topsporters

Ten opzichte van het jaar 2011 is het totaal aantal sporters met een A, B of HP status gestegen van 810 naar 878 (+8%). De A-statussen zijn relatief het meeste gestegen (+16%). Bij de Olympische programma's zijn er 493 sporters met een status. Dit is ten opzichte van 2011 een stijging van 6%. Ook bij de Paralympische statussen is een stijging waar te nemen. Het aantal steeg van 110 naar 151 (+37%). Bij de niet-Olympische programma's is het aantal gelijk gebleven (234).

Het totaal aantal sporters met een talentenstatus steeg van 5751 naar 6727. Dit getal is onder te verdelen in 1203 sporters met een internationale talentstatus, 1524 met een nationale talentstatus en 4000 met een beloften-status. Van de sporters met een talentenstatus in 2011 groeide 2,5% in 2012 door naar een A, B of HP status.

In 2012 maakte meer sporters gebruik van het stipendium. Dit aantal steeg van 386 naar 458 (+19%). In de Sportbonden Monitor 2011 werd al melding gemaakt van een stijging in gebruik van het stipendium. Het economische klimaat is mogelijk oorzaak van het feit dat het aantal stipendia blijft stijgen.

Besturen

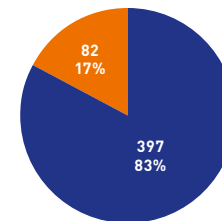
Naast de betaalde krachten kende Nederland in 2012 483 landelijke bestuurders die in totaal meer dan 130.000 uur spendeerden aan hun bestuurlijke taken. De ontwikkeling van bestuurlijke kwaliteit is een belangrijk thema in de nieuwe Sportagenda. In deze paragraaf krijgen we inzicht in de samenstelling en activiteiten van de besturen van sportbonden.

Diversiteit neemt af

Van de 483 bestuurders bij sportbonden en NOC*NSF tezamen, zijn er 82 vrouwen (18%). Dit is een afname ten opzichte van 2011. Er zijn nog altijd 20 sportbonden zonder vrouwelijke bestuurders. Ook als de achterban voornamelijk uit vrouwen bestaat, wordt dit niet afgespiegeld in de bestuurssamenstelling. Dit blijkt uit het tweede diagram waar 10 sportbonden geselecteerd zijn die meer dan 50% vrouwelijke leden geregistreerd hebben.

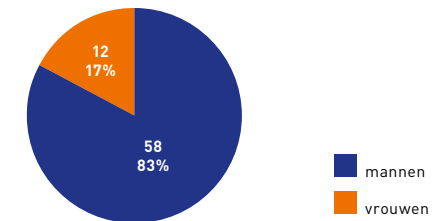
Figuur 7. Diversiteit besturen

Diversiteit Besturen

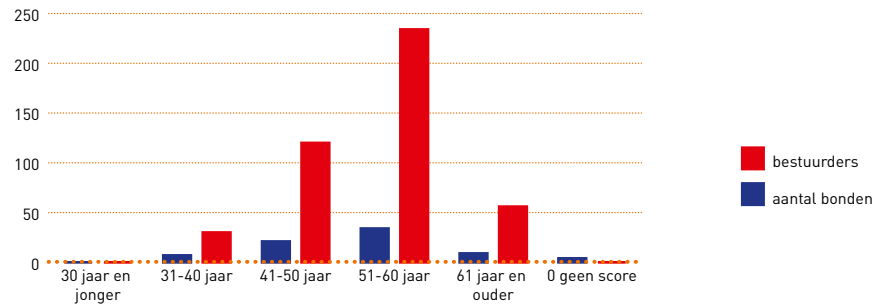
Diversiteit Besturen

(10 sporten met veel vrouwelijke leden)

Uit figuur 8 valt te lezen dat de groep bestuurders tussen de 51 en 60 jaar oververtegenwoordigd is. De leeftijdsopbouw is niet noemenswaardig gewijzigd ten opzichte van 2011.

Figuur 8. Leeftijdsopbouw bestuurder

Tijdbesteding

Bestuurders besteden gemiddeld 24 uur per maand aan bestuurlijke taken (maximaal 100 uur, minimaal 4 uur). Van alle bestuurlijke taken wordt zo'n 10% ingenomen door vergaderen. Bij sportbonden met een voorwaardenscheppend of toezichthoudend besturingsmodel is dat aandeel wat groter (12, resp. 14%), vermoedelijk omdat zij minder belast worden met uitvoerende taken. Een gemiddelde bestuursvergadering duurt 2,5 uur en de meeste sportbonden hebben een maandelijkse vergadering. Alles bij elkaar wordt op jaarbasis ruim 130 duizend uur onbetaald werk geleverd door de bondsbestuurders, wat neer komt op bijna 100 FTE.

Verskil in besturingsmodellen

Ten opzichte van 2011 zijn er een aantal verschuivingen in de opgegeven besturingsmodellen³. In totaal geven 9 sportbonden aan naar een meer toezichthoudend model te ontwikkelen (verdere professionalisering), terwijl 6 sportbonden aangeven een meer uitvoerend model te hanteren. In tabel 9 is weergegeven hoe de organisaties van sportbonden bij de verschillende besturingsmodellen (gemiddeld) gekenmerkt worden.

Tabel 9. Besturingsmodellen en organisatiekenmerken

	Aantal bonden	Gem. FTE	Gem. inkomsten	Gem. aantal leden
Executief	16	1,3	€ 342.413	3.804
Directief	3	0,9	€ 329.183	5.415
Beleidsvoerend	11	15,1	€ 2.740.632	77.999
Voorwaardenscheppend	11	20,5	€ 4.418.349	124.042
Toezichthoudend	18	28,9	€ 6.308.159	85.394
Totaal	59	15,9	€ 3.368.844	65.028

Naarmate sportbonden groter worden, wordt een meer toezichthoudend model gehanteerd. Bij veel sportbonden is in de afgelopen jaren aandacht geweest voor de herstructurering van sportbonden en daarmee ook het besturingsmodel. Mede door de invoering van de Minimale Kwaliteitseisen in 2011 zijn sportbonden met trajecten gestart om de besturing van de vereniging te moderniseren. Dit heeft ook in 2012 nog geleid tot een aantal wijzigingen op dit vlak.

³ We baseren ons hier op het professionaliseringsmodel van P. Tack en F. Huizenga (Architectuur van verenigingen).

Financiën

Het jaar 2012 staat in Europa in het teken van een economische crisis. In de optelling van alle sportbonden bij elkaar zijn er op het eerste gezicht weinig zorgwekkende tekenen. Toch is een stijging waar te nemen in het aantal sportbonden dat financiële problemen heeft.

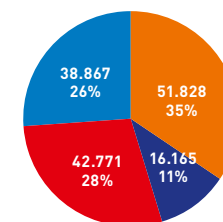
Omzet

De totale omzet van sportbonden in 2012 bedroeg ruim 258 miljoen euro. Ten opzichte van 2011 is de totale omzet nagenoeg gelijk gebleven (KNVB en Sportvisserij Nederland niet meegerekend). Het aantal sportbonden waarbij de omzet ten opzichte van 2011 steeg (33 bonden) is nagenoeg gelijk aan het aantal bonden waarbij de omzet daalde (35 bonden). In de afgelopen 4 jaar zijn de totale inkomsten met bijna 10% gegroeid, maar in het afgelopen jaar vond hierin wel een stagnatie plaats.

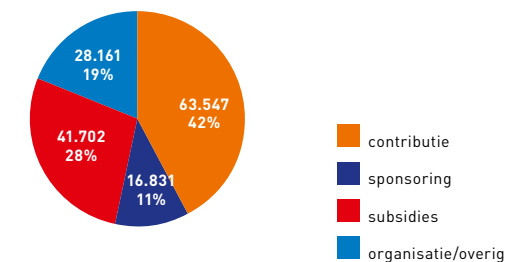
In figuur 10 zijn de totale inkomsten van de sportbonden weergegeven waarvan de gegevens over de jaren 2011 en 2012 bekend zijn, in vier categorieën verdeeld.

Figuur 10. Totale inkomsten 2011 en 2012 (n=47)

Inkomsten 2011 euro x 1.000

Inkomsten 2012 euro x 1.000

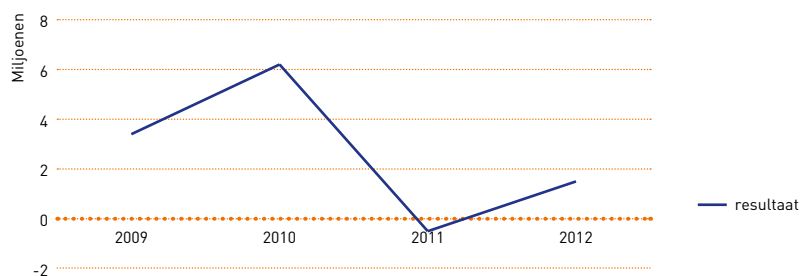
De grootste inkomstenbron binnen de sport blijft de contributie⁴ (ruim 40%) gevolgd door subsidie (28%). Interessant is de constatering dat de verhouding tussen de vier segmenten, waaruit de inkomsten zijn opgebouwd, is veranderd ten opzichte van 2011. De daling in

⁴ Het gaat hier om afdrachten aan de sportbond van verenigingen en persoonlijke leden.

overige inkomsten wordt opgevangen door een verhoging van de contributie. Ook in euro's dalen de overige inkomsten (met 10 miljoen euro t.o.v. 2011) en stijgen de contributie-inkomsten (met bijna 12 miljoen euro t.o.v. van 2011).

Tevens is onderzocht of de omvang van sportbonden, gemeten aan de hand van het ledental, van invloed is op de samenstelling van de totale omzet. Hieruit komt naar voren dat naarmate de sportbond groter wordt in ledenaantal, de inkomsten uit subsidies fors dalen en de inkomsten uit contributie verdubbelen in percentage van de totale omzet.

Figuur 11. Gezamenlijk resultaat 2009-2012

Na een negatief gezamenlijk resultaat in 2011 (-515 duizend euro) is in 2012 weer een positief gezamenlijk resultaat waar te nemen (kleine 1.5 miljoen euro).

Tabel 12. Inkomsten en contributie per lid 2012

	Gemiddelde	Hoogste	Laagste
Inkomsten per lid	€ 48,00	€ 4.985,20	€ 10,40
Contributie per lid	€ 19,58	€ 105,77	€ 3,46

De bedragen in deze tabel zijn verkregen door de totale omzet en totale contributie-inkomsten te delen door het totaal aantal leden. Tevens is voor drie verschillende segmenten gekeken wat de gemiddelde contributie-inkomsten zijn per lid. Voor de individuele sporten is dit €21,58, (2011: €23,54) voor de semi-individuele sporten €21,79 (2011: €17,66) en voor de teamsporten €15,95 (2011: €13,19). Er is geen relatie

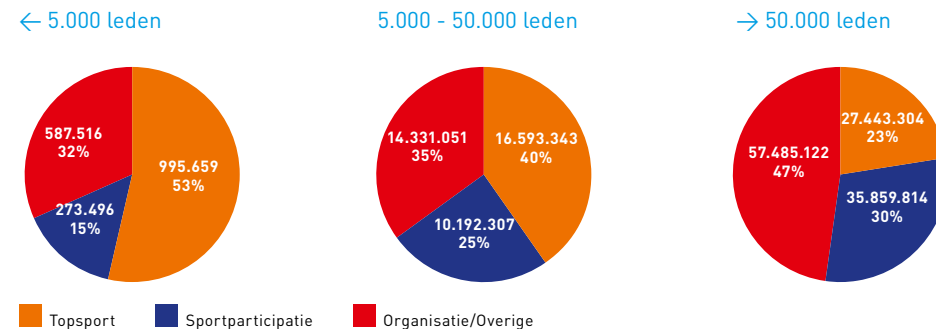
gevonden tussen de grootte van sportbonden (in ledental) en de gemiddelde contributie-inkomsten.

Kijkend naar de periode 2009 – 2012 valt op dat de gemiddelde contributie-inkomsten per lid met bijna 25% zijn gestegen (van €15,70 naar €19,58). De gemiddelde inkomsten per lid daalden daarentegen licht van €50,00 naar €48,00.

Kosten

De totale kosten van alle sportbonden bedragen in 2012 ruim 257 miljoen euro. Van 41 sportbonden zijn drie gespecificeerde kostenposten bekend. Uit onderstaande figuur kan worden afgeleid in hoeverre de samenstelling van de totale kosten verschilt naar gelang de omvang van de sportbond. Hierbij zijn de personeelskosten mee verdeeld over de kostenposten.

Figuur 13. Samenstelling totale kosten 2012 (naar omvang sportbond), n=41

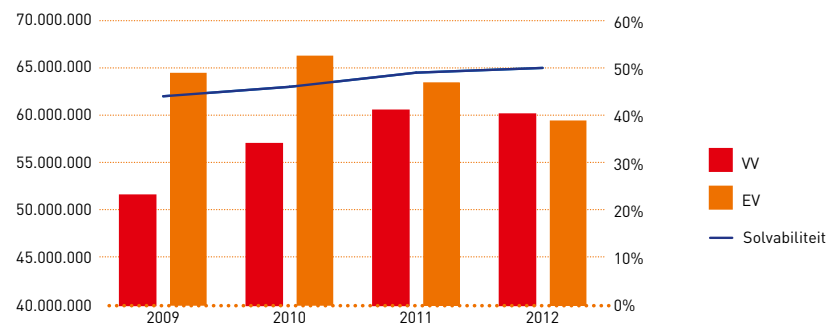

Bovenstaand figuur laat zien dat sportbonden met minder dan 5.000 leden meer dan de helft van alle middelen investeren in Topsport. Daarnaast is te zien dat naar mate het ledental van een sportbond stijgt, er relatief minder geïnvesteerd wordt in Topsport en meer in Organisatie/Overige.

Vermogen

De vermogenspositie van sportbonden is verbeterd in de afgelopen 4 jaar. In figuur 14 zijn voor de periode 2009-2012 het eigen vermogen, vreemd vermogen en solvabiliteit naast elkaar gezet. Het totaal eigen vermogen daalt in 2012 licht (-3,6 miljoen euro), maar ook het vreemd vermogen daalt, waardoor de positieve ontwikkeling in de verhoudingen tussen eigen- en vreemd vermogen doorgezet wordt.

Figuur 14. Ontwikkeling vermogen en solvabiliteit 2009-2012 (n=67)

Financiële stabiliteit

De samenstelling van het vermogen en inkomsten bepalen voor een groot deel de stabiliteit van een organisatie. Met de verzamelde gegevens meten we op individueel niveau de solvabiliteit, Quick Ratio en de eigen bijdrage (ook wel subsidieafhankelijkheid). Als sportbonden onder de 'norm' scoren op meer dan 2 van deze indicatoren, is de kans groot dat de financiën zorgen voor stagnatie in de bedrijfsvoering.

Tabel 15. Financiële stabiliteit 2011 vs 2012

	Aantal bonden 2 maal onder de norm	Aantal bonden met solvabiliteit ← 0,2	Solvabiliteit	Aantal bonden met eigen bijdrage ← 60%	Gemiddelde Subsidie- afhankelijkheid	Aantal bonden met QR ← 1
2011	8	9	51%	28	24%	11
2012	10	10	52%	24	26%	15

In de tabel is goed zichtbaar dat op de subsidie-afhankelijkheid na, alle ratio's bij meer sportbonden onder de norm scoren dan in 2011. Van de sportbonden die in 2012 twee maal onder de norm scoren, zijn een zestal hetzelfde als vorig jaar. Vier sportbonden zijn dus nieuw in dit overzicht. Middelgrote sportbonden (5.000-50.000 leden) komen het vaakst voor in deze lijst, waarmee bevestigd wordt dat deze groep het meest kwetsbaar is, zowel financieel als op gebied van ledental.

Mensen maken het verschil bij sportbonden. Met bijna 1.200 FTE, 483 bestuurders en meer dan tienduizend landelijk opererende vrijwilligers wordt een veelheid aan taken van sportbonden uitgevoerd. In de Sportbonden Monitor kijken we naar ontwikkelingen in aantallen professionals en specialistische functies.

Medewerkers

Het aantal medewerkers bij sportbonden neemt nog altijd toe. Als de nieuwe leden (waaronder Sportvisserij) niet meegerekend worden, zijn er 19 FTE bijgekomen. Er is daartegenover wel een twintigtal sportbonden dat snijdt in personeel (totaal – 39 FTE). De arbeidsparticipatie lijkt ook licht te groeien, naar net iets meer dan 80%. Bij de 56 sportbonden met betaalde krachten, groeit het gemiddeld aantal FTE in dienst ook. Was dat in 2009 nog 17,8 FTE, in 2012 zijn er gemiddeld 19,2 FTE in dienst.

Tabel 16. Functiespecialisatie 2012 (n=58)

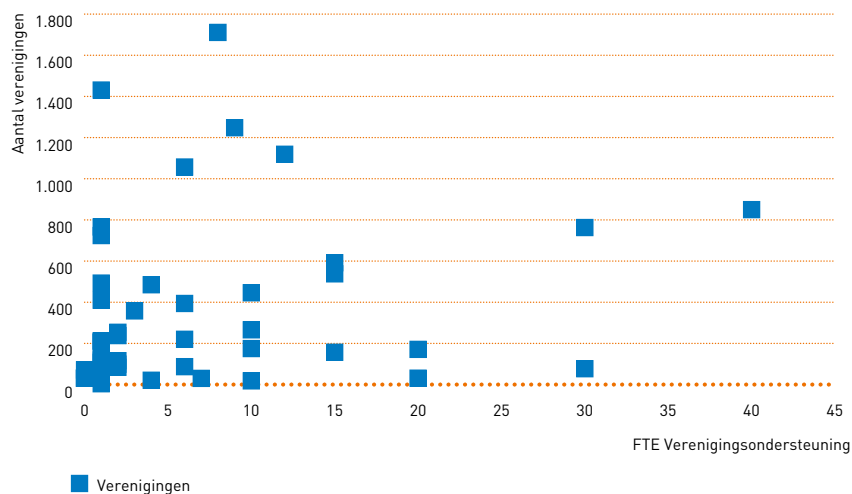
	FTE	% van SOM functiespecialisatie	Aantal bonden met specialist
Algemeen directeur	33,2	14%	40
Manager Sportparticipatie	29,6	12%	30
P&O Manager	5,1	2%	9
Communicatiemanager	21,5	9%	24
Manager Marketing/Sponsoring	12,4	5%	14
Manager Financiën/Controller	25,5	11%	30
Directeur Topsport	29,2	12%	32
ICT Manager	6,3	3%	9
Accountmanagement	75,6	32%	29
SOM functiespecialisatie	238,4		
FTE alle bonden	1158,7		

In de tabel hierboven worden de verschillende specialistische functies in beeld gebracht. De meest voorkomende specialisaties bij sportbonden zijn die van Technisch Directeur

(topsport), Manager Sportparticipatie en Financieel Manager. Opvallend is het lage aantal P&O managers. Hoewel 9 sportbonden aangeven (van de 58 die de vragenlijst hebben ingevuld) deze functie ingevuld te hebben, zijn het in de meeste gevallen nog geen halve banen. Ook de bezetting op de functie van Marketing- /Sponsormanager is gezien het belang van nieuwe inkomstenbronnen relatief laag te noemen. Voor deze specialistische functie zijn er bij sportbonden (buiten NOC*NSF en de KNVB) ruim 12 FTE ingevuld.

Dit jaar is in meer detail gekeken naar het onderwerp verenigingsondersteuning. We meten onder meer het aantal accountmanagers (76 FTE bij 31 bonden, gemiddeld 2,4 FTE per bond) en het aantal lokale ondersteuners. Deze laatste functie wordt zowel door professionals als vrijwilligers vervuld en sportbonden is gevraagd om in te schatten hoeveel FTE er totaal voor verenigingen op lokaal niveau beschikbaar is. De eerste meting komt uit op 889 FTE bij 52 sportbonden, ook de verschillen in de antwoorden zijn echter groot (het hoogste opgegeven aantal is 320, bij een gemiddeld waarde van 19).

Figuur 17. Spreiding van verenigingen en ondersteuners 2012 (n=47)

In bovenstaande grafiek is te zien hoe de waardes van het aantal verenigingen op het aantal verenigingsondersteuners uiteen lopen. Het berekend gemiddelde ligt in deze meting op 15 verenigingen per ondersteuner.

De gemiddelde beloning bij sportbonden kan ook berekend worden. Bij de 43 sportbonden waarvan de gegevens bekend zijn, komt het gemiddelde uit op 61.844 euro per FTE. Bij de sportbonden met minder dan 50.000 leden liggen de gemiddelde lasten per FTE met 56.000 euro beduidend lager dan bij de grotere sportbonden, met ruim 68.000 euro. Bij deze laatste groep sportbonden zien we dan ook relatief veel meer gespecialiseerde functies op management niveau terug.

Tenslotte kijken we naar professionalisering in de zin van het aantal FTE dat bonden in hun organisatie hebben, ten opzicht van het aantal leden, aangesloten bij de sportbond. Het gemiddeld aantal leden per FTE is 4.713 in 2012. Dat is een flinke stijging ten opzicht van 2011 (4.372 per FTE). De stijging wordt vooral veroorzaakt door de toetreding van nieuwe sportbonden bij NOC*NSF.

Nawoord

In het laatste jaar van de beleidsperiode 2009-2012 is de positieve balans opgemaakt van de Sportagenda: 'Sport groeit!'. Een licht groeiend ledental, goede prestaties op WK's en Olympische en Paralympische Spelen en verdere professionalisering van de branche. Zorgen zijn er ook, over de financiële stabiliteit van een kleine groep sportbonden, over de toekomstige financiering van de sport en over de steeds complexer wordende wereld waarin sportbonden moeten opereren.

In grote lijnen kunnen sportbonden en NOC*NSF terug kijken op een succesvol jaar 2012 waarin de doelstellingen voor de Spelen met 20 medailles ruimschoots gehaald is en vooral het succes van de Paralympische Spelen met een 10e plaats in de medaillespiegel bijzonder is. Tegelijkertijd is een sterk groeiend aantal sporters afhankelijk van een stipendium, wat aangeeft dat topsporters moeilijk in hun inkomen kunnen voorzien. In de afgelopen vier jaar is het ledental van

de achterban gestegen met gemiddeld net iets minder dan 1%. Door de toevoeging van Sportvisserij Nederland in 2012 groeit de achterban in één jaar tijd met meer dan 13% tot 5,4 miljoen leden. Tegelijkertijd neemt het aantal verenigingen af, wat inhoudt dat verenigingen groter worden, ofwel dat er meer individuele leden bij sportbonden zijn aangesloten.

De professionalisering van sportbonden neemt een vlucht, mede door impuls subsidies uit de Lotto middelen op samenwerking tussen sportbonden. Er zijn drie kleine sportbonden die fuseren met een grotere, een vijftal sportbonden start met een shared service centre, een tweetal nieuwe sportclusters is ontstaan en meer dan veertig sportbonden zijn intensief betrokken in samenwerkingsverbanden.

Het aantal FTE bij sportbonden stijgt, net als het aantal medewerkers. Een belangrijke impuls in specialisatie is gegeven door de regeling Technisch

Directeuren. Verder blijft het aantal specialisten op belangrijke functies als P&O en Marketing/Sponsoring op een betrekkelijk laag niveau steken. De gemiddelde grootte van sportbonden werkt zeer beperkend op de aanwezigheid van dit soort functies.

Op bestuurlijk gebied is in deze Sportagenda periode veel geïnvesteerd in het 'opschonen' van de verenigingsstructuur en regelgeving. Met de invoering van de Minimale Kwaliteitseisen per 1 januari 2011, is een belangrijke basis gelegd om sportbonden bestuurlijk gezien verder te ontwikkelen en moderniseren. Ondanks de professionalisering op veel vlakken is nog duidelijk zichtbaar dat op bestuurlijk gebied nog veel valt te winnen. Bijvoorbeeld als het gaat om diversiteit. Er is slechts 20% participatie van vrouwen in besturen van sportbonden en de ontwikkeling van bestuurders op inhoudelijk en persoonlijk gebied blijven achter ten aanzien van andere sectoren.

Het financiële klimaat is voor sportbonden in 2012 verder verslechterd. Het aantal sportbonden dat in zwaar weer terecht komt, groeit in dit jaar licht. Verder valt op dat het verschil tussen grote en kleine sportbonden groeit. Het lijkt erop dat met name de middelgrote sportbonden vaker in problemen komen. Voor deze groep grijpen alle maatschappelijke en economische trends in op hun functioneren en hun organisaties zijn kwetsbaar.

Met de maatschappelijke bewegingen, de druk op organisaties om meerwaarde te leveren, de grote belangen van de internationale topsport en de hoge eisen die de consument aan het product sport stelt, is duidelijk dat verdere professionalisering nodig is. De nieuwe Sportagenda periode 2013-2016 zal uit moeten wijzen in hoeverre dat tempo van verandering versneld kan worden.

NOC*NSF
november 2013

Referenties

E. de Heij e.a., (2013). **Sport in Beeld. De bijdrage van sport aan de Nederlandse Economie in 2006, 2008 en 2010.** Centraal Bureau voor de Statistiek.

F. Huizenga en P. Tack, (2009). **Architectuur van Verenigingen.** VM Uitgevers.

Nederlands
Olympisch Comité
Nederlandse
Sport Federatie

